

попереджає людство про необхідність жити на своїй планеті у гармонії з природою та її змінами.

Саме тому важливо знати кожному, що таке Земля, як вона з'явилася на арені Всесвіту, що її змінює і як на ній відбивається наша діяльність. Це і є головною задачею створюваного парку «Історії Землі та Людини» у мальовничому куточку Прикарпаття. На відносно невеликій площі створюються пішохідні туристичні стежки, вздовж яких відновлюються геологічні етапи розвитку Землі та людства. Усього буде 30-40 таких «зупинок», де турист, або студент, школяр, чи взагалі людина, яка цікавиться природою, зможе побачити головні події земної історії, показані на стендах чи білбордах, відображених у скульптурах звірів, макетах минулих ландшафтів та стоянках давніх людей. Таким чином, Парк повинен стати новим пізнавальним еколого-туристичним центром, а у майбутньому ймовірно «Прикарпатським Діснейлендом».

Тематика: Інші професійні науки

ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ НОВЕЛИ

Е.-Е. ШМІТТА «МРІЙНИЦЯ З ОСТЕНДЕ»

Алексєєва О.М.

викладач кафедри світової літератури

Горлівського інституту іноземних мов

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

м. Бахмут, Україна

Многогранність таланту французько-бельгійського романіста, новеліста і драматурга Е.-Е. Шмітта розкривається від твору до твору, в яких за зовнішньою простотою тексту відчувається глибина філософського змісту. Всесвітній успіх книг письменника потребує відповідного теоретичного

осмислення. Об'єктом дослідження більшості науковців найчастіше були філософські аспекти творів Е.-Е. Шмітта, але інтерес представляють і їх поетикальні властивості. Процес дослідження творчості автора триває. Якщо у книзі В. І. Фесенко [4] пропонується огляд життєвого і творчого шляху Е.-Е. Шмітта, вказуються деякі типові риси його стилю, то у розвідках К. А. Вараксіної [1], О. О. Ленькової [2], А. С. Сорокіної [3] та ін. вже аналізуються ідейно-художні особливості окремих творів французького прозаїка.

У сучасному мистецькому просторі Е.-Е. Шмітт займає активну світоглядну позицію оптиміста і гуманіста. Мається на увазі його позитивне мислення, принцип «милування життям» з прийняттям тяжкості існування, спроби автора пізнати сенс буття. Дослідники зазначають, що Е.-Е. Шмітт – філософський письменник, за думкою якого треба погодитись з тим, що всі значні проблеми людського існування мають множину рішень [2]. Ця ідея лунає на сторінках його творів, спонукає читачів до віри та любові, які перетворюють життя.

Герой новели Е.-Е. Шмітта «Мрійниця з Остенде» (*La Rêveuse d'Ostende*) з однойменної збірки (2007), вирушає в провінційне містечко у Фландрії, щоб оговтатися після розлучення. Господиня, в якій він винайняв частину будинку, прикута до інвалідного візка, й основне її заняття – милуватися морем з вікна будинку та перечитувати класику. Але ж, звісно, не все так просто. Вже на початку твору герой зізнається: «... мені не траплялася жодна людина, вигляд якої був би настільки оманливим, як у Емми ван А.» [5, с. 5]. Під час перебування письменника в містечку, хазяйка розповідає свою історію кохання, в яку оповідачу було досить важко повірити. Сумніви з приводу достовірності сповіді не покидали його весь час, навіть коли йому були представлені речові докази – записник господині та чоловіча рукавичка. Але ж «останнє слово» було за Еммою ван А., коли вона навіть померла, – в її дім була доставлена інша чоловіча рукавичка, яка своєю появою перетворила мрійливий світ казкового кохання в приголомшуючу реальність.

Несподіваність і динамічність сюжету, легкість та філософічність тексту, емоційність і чуттєвість образів – це ще не все, що лежить на поверхні айсберга художньої поетики творів Е.-Е. Шмітта. Письменник захоплює читача карколомним сюжетом, оригінальним стилем і жанровими експериментами. Звернемось до тексту новели «Мрійниця із Остенде» з метою окреслити деякі формальні особливості даного твору, які, в свою чергу, можуть бути віднесені до складових художнього методу письменника в цілому.

У творі Е.-Е. Шмітта сполучаються риси різних жанрів, розглянемо деякі з них. За твердженням О. О. Ленькової, кожен твір епістолярного жанру характеризується притаманними тільки йому художніми ознаками, що зумовлені своєрідністю творчої манери автора, його естетичною концепцією, філософською позицією, часом створення тексту. У ХХ столітті існування епістолярного роману як самостійного жанрового різновиду залишається під питанням. Існує думка як про його «смерть», так і про його відродження. Проте є причини стверджувати, що в сучасній французькій літературі існують різні модифікації епістолярного жанру [2]. До жанрового експерименту Е.-Е. Шмітта можна віднести наявність в новелі елементів епістолярію – це записник Емми ван А., «оправлений в оранжеву шкіру», так званий «альбом кохання», який виконує перехідну функцію між письмом (так як має «адресат-адресанта» – «Для мого повелителя і майбутнього володаря АЛЬБОМ КОХАННЯ від Емми ван А.» [5, с. 44]) та щоденника – інтимний за змістом він залишається з героїнею навіть після смерті. Використання модифікованої епістолярної форми, тобто записника мрійниці, в якому складено «меню» еротичних бажань, дає автору можливість доповнити жанрове розмаїття в новелі рисами любовно-еротичного роману.

Однією з особливостей творчості Е.-Е. Шмітта можна назвати високий ступень афористичності мови митця. Більшість афоризмів репрезентують нейтральну позицію автора, в деяких – на перший план виходить життєвий досвід героїв. Емоційно-чуттєва картина переживань та думок персонажів органічно корелюється афористичністю тексту, що дає право казати про риси

філософського роману в новелі. Жанровий синкретизм допомагає реалізації авторської інтенції – показати навколишню дійсність особливим, унікальним чином, створити своєрідну модель світу.

Повнішому розкриттю життєвої драми головної героїні сприяють особливості нарративних стратегій новели. Наративну структуру оповіді визначає монолог персонажа-письменника, який приїхав в містечко Остенде. Він виступає водночас і наратором-персонажем, і наратором-очевидцем. До складових нарративної конструкції твору входять також чуттєва сповідь Емми ван А., діалоги між героями, вставні епізоди, думки та емоції персонажів. Навіть речі стають «оповідачами»: альбом кохання, «вишуканий записник, оправлений в оранжеву шкіру», та друга біла рукавичка, близнючка тієї, «яку, лежачи на смертному одрі, Емма тримала на серці». Таким чином, в тексті автором використані різні форми нарації, які поєднують об'єктивний та суб'єктивний типи оповіді.

Будь-який постмодерністський твір може бути розглянуто як переплетіння вже існуючих текстів, як їх вільне компілятивне використання в новому контексті. Е.-Е. Шмітт, який не ототожнює себе з постмодернізмом, а більш схильний до просвітницького гуманізму, все ж таки не уникає в своїй творчості інтертекстуальності. При цьому деякі тексти в новелі «Мрійниця із Остенде» використані опосередковано, деякі – безпосередньо. В творі присутні прямі вказівки на безліч імен і творів. Серед них: персонажі давньогрецької міфології, «Одіссея» Гомера, «Попелюшка» Ш. Перро, В. Гюго, А. Доде, Гі де Мопассан. Також, у новелі вгадуються алюзії на поему Дж. Г. Байрона «Паломництво Чайльд Гарольда», комедію О. Грібєдова «Лихо з розуму», романи О. Пушкіна «Євгеній Онєгін», Ч. Діккенса «Домбі і син», В. Текерея «Ярмарок марносластва», Дж. Фаулза «Жінка французького лейтенанта», Г. Д. Робертса «Шантарам», драму Б. Шоу «Пігмаліон», новелу С. Цвейга «Лист незнайомки», повість Р. Бредбері «Кульбабове вино».

З огляду на частоту вживання, контраст – найулюбленіший художній засіб автора «Мрійниці із Остенде», який надає характерну особливість мові

героїв та створює оригінальну семантику тексту. Саме протиставлення у своїй єдності виступає афористичною основою філософських думок письменника, що є візитівкою його творів. Крім стилістичної, протиставлення в новелі виконує й образотворчу функцію. За допомогою контрасту Е.-Е. Шмітта вдається в невеликому просторі новели створити яскраві у своїй протилежності образи хазяйки вілли «Цирцея» Емми ван А. та її племінниці Герди. Контраст між жінками спостерігається майже в усьому: у здоров'ї та зовнішньому вигляді, заняттях і обов'язках, справах та інтересах, мові та вихованні, у духовному і душевному станах. Функція протиставлення на цьому не обмежується – контраст у творі є принципом ідейно-художньої та структурної організації тексту. Оповідач приїхав до Остенде, щоб відволіктися від особистої драми, але попадає в нові тенета, з яких сам не хоче виборсуватися. Плануючи насолодитись тишею нового містечка, дати спокій своїй душі, герой опиняється у вирі чуттєвих пристрастей душі чужої. Класичне завершення новели несподіваною розв'язкою теж ґрунтується на контрасті – очікуваного й несподіваного. Таким чином, контраст виконує у творі стилістичну, образотворчу, композиційну функції.

Отже, до особливостей поетики новели Е.-Е. Шмітта «Мрійниця із Остенде» можемо віднести, перш за все, жанровий синкретизм: поєднання рис епістолярного, любовно-еротичного, філософського романів. Афористичність стилю працює на філософську складову твору. Автор використовує різні наративні моделі, які корелюють із об'єктивним та суб'єктивним типами оповіді. Також, «Мрійниця із Остенде» характеризується насиченою інтертекстуальністю, включенням різноманітних алюзій та ремінісценцій. Прийом контрасту, який виконує стилістичну, образотворчу та композиційну функції, слугує всебічному розкриттю проблематики новели. Зосереджуючись на важливих аспектах життя сучасної людини, Е.-Е. Шмітт вдається до постмодерністської ігрової форми.

Список літератури:

1. Вараксина К. А. Мотив любви в творчестве Эрика-Эмманюэля Шмитта. *Актуальные вопросы филологической науки XXI века: сб. статей V Междунар. науч. конф. молодых ученых (12 февраля 2016 г.). Екатеринбург, 2016. С. 258–264. URL: http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/40830/1/avfn_2016_51.pdf (дата звернення: 26. 09. 2019).*
2. Ленькова О. О. Особенности эпистолярного романа в современной французской литературе («Моя жизнь с Моцартом» Э.-Э. Шмитта). *Романо-германская филология в контексте науки и культуры: международный сборник научных статей / отв. ред. А. А. Гугнин [и др.]. Новополюцк, 2013. С. 153–156. URL: http://elib.psu.by:8080/bitstream/123456789/20058/1/Ленькова_c153-156.pdf (дата звернення: 25. 09. 2019).*
3. Сорокина А. С. Творчество Э.-Э. Шмитта в контексте постмодернистских идей. *Известия Российского гос. пед. ун-та им. А.И. Герцена.* Санкт-Петербург, 2008. № 67.
4. Фесенко В. І. Новітня французька література: Навч. посібник. Київ: Вид. центр КНЛУ, 2015. 273 с.
5. Шмітт Ерік-Емманюель. Мрійниця з Остенде. Новели / Переклад з французької Зої Борисюк. Львів: Кальварія, 2013. 192 с.

Тематика: Юридичні науки

ПІЗНАННЯ ОСОБИСТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ (РОЛЬ БІОГРАФІЧНОГО МЕТОДУ)

Алексейчук В.І.

к.ю.н., доцент кафедри криміналістики

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, доцент

ID ORCID 0000-0001-7579-3322; alexeychukviktoriya@gmail.com